

ORGANULU LUMINAREI.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu preè Gratiósa invoientia.

Sambata

Nr. XXXIV.

23 Augustu. 1847

VIENA, 4: 16 aug. Un corespondente de Viena scrie, cum cà ucigatoriulu parochului si canonicului de r. gr. D. Paslawsky, despre carele credeau toti cà s'aru fi aruncatu pre sine in dunare, s'a prensu in Ungaria si alalt'a eri s'a inmanuatu scaunului criminal de aici.—

CLUSIU. Pertractarea §§-loru 15—19. a instructiunei darei recrutiloru, precum s'au statoritu in Sied. dietale LXXX dein 9: 21 aug. § 15: la conscriere si tragere de sorte se aduc inainte toti tenerii, carii au implenit 18 ani si intra in al 19-le, asia inse, cà deca darea recrutiloru trebuentiosi spre intregirea regimenteloru transilvane nu s'aru cere in sectiuni anuali, atunci toti, cei ce cu remanerea afora n'au trasu sorte, si intru intielesulu § 14 nu sunt esemti, se voru conscrie si se voru aduce inainte la tragere de sorte. § 16: tenerii despre carii comisiunea conscrietoria si sortitoria se va convinge, cum cà intr'adensu voira a se retrage dela tragerea sortei, ii va denunciá jurisdicțiuniloru, ca pre nesce neascultatori de lege; si jurisdicțiunile competenti voru pedepsi pre asemenea teneri cu pedépsa trupesca, amesurata faptei si cercustariloru: ér' tenerii, carii dupa tragerea sortei aru fugi de deinaintea asentarei, prendienduse, se voru astringe a mai sierbí doi ani preste ordenariulu servitiu militarescu; inse de aru fi neapti spre sierbica militaria, prein jurisdicțiunile competenti se se pedepsesca cu pedépsa amesurata faptei. Carii pentru departarea locului dein cause drepte nu s'aru poté infacisiá la asentare, se lise dé tempu de trei luni; dupa a carui decurgere, de nu voru stá inainte, si nu voru dá causa drepta a nevenirei, se fia socotiti ca unii ce voira a se retrage cu cerbice de deinaintea asentarei, si preste totu se cadia subtu pedéps'a, ce s'a defiptu spre fugarii de deinaintea asentarei. § 17: Cei ce aru stá contra la darea de recruta a vre unei persone obligate a militá, seau in aceea aru pune piedeca, ca nesce contrari ai legiloru tierei se se pedepsésca pre calca actiunei fisc.; ér' person'a retienuta de la ori cine se se éc cu brachiu datu de oficiarii primari, respindiuranduse esecutiunea prein apelare. § 18: Vagabundii, ne fiendu cautare la a loru etate, se voru imputá in competenti'a jurisdicțiuniloru, de care se va scí ca se tienu. Ér' de vagabundi se se socotésca toti, carii n'au locuentia statatoria, si nu sciu aretá ceva modru de agoniséla. § 19: Comisiunile concrietorie si sortitorie se indatoréza a face tabele acurate despre tenerii ajunsu subtu conscriere si tragere de sorte, in care se le fia insemnate numele, ctatea, relegiunea si starea; si dupa ce

au implenit operatele, in restempu de 15 dile se le dée la jurisdicțiunile competenti. Comisiunea conscrietoria si sortitoria are a luá a mente, ca se redige doue conscrieri, deintre care intr' un'a se se cuprenda toti, carii dupre a loru etate se tienu de tragerea sortei, macarcá dein causele aretate in § 14 a instructiunei premise se éau de subtu aceea afora, in aste tabele fiendu insemnate si causele luarei afora; ér' in cealalta numai accia, carii intr'adeveru s'au astrinsu la tragerea sortei si au si trasu. Pan'ací instructiunea lucrata de Deputatiunea Sistemateca, dein carea aste sunt cuventele incheitorie: Catu e pentru aste proiecte de lege si instructiune, Deput. Sist. socotesce de ase mai insemná urmatoriele doue puncturi: a) in al 11-le dein puncturile art. de l. impartirea recrutiloru spre jurisdicțiuni tienenduse de dieta, de chiaie aplecatiosa mai cu scopu a impartirei se pare a fi conscrierea dupa numerulu sufleteloru, dar' fienducá o asemenea conscriere acurata acum nu esiste, pana ce s'aru infientiá aceea, in casulu lipsei aru fi aplecatiosa aruncarea intogminda dein tabelele de contributiune dupre numerulu economiloru cu casa. b) Administratiunea prein Adrese aru fi de a se rogá, ca dupa potentia in totu anulu sese céra recruti, ca asia de odata cu atatu mai pucina catetime se se dé. SS. si OO. cu laturirea celoru lalte parti a acestoru puncturi finali statuíra—precum aretaramu Nr. XXXIII—de chiaie tabel'a de contributiune. Ér' in al 11 punctu dein a dou'a lege proiect. amánatu pre acum, statuíra a esprime: cà aruncarea se va intemplá dupa chiaia stautuenda de SS-le tierei. Dupa acest'e Exc. Sa Presidentele propune, cumcá SS. si OO. si defigerea locurilor de 9 statiuni a comisiuniloru conscrietorie amánanduo pana dupa tempulu implenirii operatului, acum aru trebui se o imbracisiez; ci Presidentele cuv. crede, cumcá guberniulu acést'a o va asiediá mai bine (SS. si OO. au si implenitu poft'a Exc. Sale). Unulu deintre deputatii Distr. Fagaras. intréba: au este statuitu, ca Guberniulu r. se inscientieze diet'a, cumcá in ce modru se se intemple darea recrutiloru? De nu e, asia va proiectá. Spre ce Exc Sa Presidentele descoperindu cumc e statuitu, pertractarea darei recrutiloru se incheiá.

CLUSIU, 13: 25 aug. in Sied. dietale LXXXI SS. si OO. antaiasi data luara subtu pertractare articulu de lege sunatoriu despre limb'a unguresca si gr. intaritu de M. Sa, in aceea si forma, in carea s'a tramisu giosu o acceptara cu o anima. In Adres'ai comitiva votáandu multiamita pentru apretiuirea cereriloru sale in ace-

F R A N C I A.

stu obiectu, se voru rugá, ca M. Sa acestu articlu se se indure al intari de plenu si al tramite in giosu inca pe diet'a de facie, ca catu mai curendu se pota pasi in viatia. Voru a descoperi mai incolo, ca si intr'alte Adrese dein diet'a acest'a, aceea si rogamente, ca M. Sa se se indure a certá, ca si acestu articlu de l. se se redige in limb'a unguresca. In urma voru esprime, ca in catu e pentru acele pofte, care cantandula causa limbai in acestu articlu de l. nu sunt date, si-sustienu dreptulu de asi desfasiurá parerile in tempulu seu: asta sustienere a dreptului pronunsiandu si prein protocolu. Dupa aceea gr. r. rescriptu si articlu de lege despre insii impamenteniti fu obiectulu unei suatuii forte scarte. SS. acceptara si acestu articlu de l. rogandu pre M. Sa ca se se indure asi estende gr. intarire si spre acei trei insi, carii spre a se impamenteni in diet'a tr. asiderea furá tramisi in susu. Mai incolo un insu impamentenitu lenga tax'a leginita fiendu impartasitu cu acestu beneficiu, SS. si OO. se roga, ca tax'a acest'a se se intorca spre multimirea baniloru teatrului natiunale. Catu e pentru ne crescerea contributiunei SS. si OO. statuira compunerea unui articlu de l. in care si pana candu aru pertractá causa contributiunei de plenu si o aru asiediá in stare leginita, dein cantarea usiurarei poporului, cu gr. anuentia a M. Sale se esprime, precumca in urm'a Urbariului facutu in diet'a de facie contributiunea de acum cata e dupa mosii, nu va cresce. Dupa aceste se cetira textulu latinescu a articlu de lege sumatoriu despre modulu darei recrutiloru, a Adresei comitive, si instructiunea darei recrutiloru, si in urma reprotestarea supremului Comite de Dobáca in sied. de astadi insinuata in contra protestarei atingatorie de Urbariu a Comitelui Dominicu Teleki.

Clusiu, 13: 25 aug. Catiua deintre membrii dietali dederu mesa stralucita, la carea pentru parechea de frati Józsika se facura toasturi energiose. Pentru Exc. Sa Cancelariulu, ca ei sabtu elu se infientiara articlu de lege si pana a cum salutari, pentru supremulu Comite de Dobáca, pentru ca Mari'a Sa fu conducatoriulu renunmitu a majoritatei in diet'a de facie. Dumnedieu sei custe pre amendoi!

(E. H.)

A N G L I A.

IN Dublin intru o adunare, la carea presidiu Lordu mayorulu, se statui, ca lui O'Connell se se intemeieze un monumentu, si spre acestu scopu se se deschidia o subscriere de bani. O conferire particulare nu va fi mai multu de catu 5 p. st. Si pan'acum se insemnara sume mari; si se speréza ca se voru culege 40—50,000 p. st. Ca in ce va stá monumentulu inca nu edeterminatu.

London, 2:14 aug. postia cea mai noua dein Irlandia inscientia triumfulu in alegere a mai multoru repeali, comitaturile Roscommon, Tipperary si Waterford, fia carele alesera cate doi deintr'aceia, si Morgan John O'Connell un nepotu al repausatului agitatoriu, fiulu lui John O'Connell Esq. de Grená, a castigatu lenga un Oran. gistu scaunu pentru Comitatu Kerry, in care jace Abbati'a-Darrynane.

PARIS, 11 aug. st. n. De doue dile incoce tote foilesi tragu senu'a cu camer'a Pariloru. Cate au facutu ei si cate n'au facutu in sesiunea dein urma, se insira; ei aceea nu impiedeca, ca organulu fiacarei partide pre lenga aceleasi faptuiri se esela altu resultatu, dupa cumulu condutere parerea partidei. Atat'a esicuru, ca camer'a Pariloru de 1830 incoce dein anu in anu si-castiga insemnate. Multe cause sunt, care au produsu mai marea insemnate a camerei Pariloru. Prein stergerea ereditatei se misica dein drumu un'a dein piedecile unei incurgeri potente a Camerei Pariloru. Mai multu nu meritulu parintiloru, ci meritulu propriu, nu orb'a intemplanere a nasterii, ci succesuri de ani multi se facura in acestu modru antaiele conditiuni a rangului de Paru. Recunoscerea meritulu macarca cea mai mare parte s'a asiediatu in manule coronei si in aconsiliariloru ei tempurari, ci asta alegere de o cam data se conditiona totusi prein marginile legi. Despre maniera alegerei pote cugeta ori cine, precum v're; atat'a ene indoitu, ca intemplanerei e supusa mai pucinu, de catu ereditatea, si cumca ea cu atatu dreptu un meritu anumitu pune de temeiu rangulu de Paru. Se mai adaugemu, ca direptiunea generare a lucrurilor francesci de a. 1830 in coce e aristocratica. Ea, de si forte adeseori intemeiata pe bani si avere, trece prein tote relatiunile publice. Despusetiunea si direptiunea ajuta forte pre Camera Pariloru—, un pair de France'asia de bine suna, catu un negotiatoriu bine calculatoriu acestu nume Paru socoti de o valoare cu 80,000 fr. In urma intr'aceia ca un Paru nu se pote depune jace o anumita garantia aneaternarei atatu in facie cu corona, catu si cu partidele. Coruptiunea e a intratu in relatiunile publice, cade mai vertosu asupra camerei deputatiloru si a alegatoriloru ei, de catu asupra camerei Pariloru. Deputatii sunt astrinsi alegatoriloru sei a sierbi in orice, pana si ca scria de epistole si comisionari de mode. Unde pote remane acolo vre o scinteintia de reverentia interna! Parii preste tote de aceste stau radicati. Curtea Pariloru in urma le dá mediuloce, ca, de cate ori e de lipse, se se radice preste ministri. Ca celu mai inaltu judeciu preste tote crimele politice mai inalte, prein deliberatulu seu castiga neaperatu auctoritate insemnata in poporu. Elu pedepsi pre republicani—si in urma si pre ministri, generari si Pari, carii pecatuira in contra lucrurilor publice. Catuva tempu camer'a Pariloru se socoti de a cincea rota in carulu statului, ea se nume casa invalidiloru. Pe incetu incetu parerea acest'a se scimbá pe catu se pote mai multu, si in dilele ultime, candu mai pre urma camer'a Pariloru rearunca legea despre drumulu de feru de la Lyon pana la Avignon, acceptata de camer'a deputatiloru, areta si aceea, ca ea ajunsese la conscientia pusetiunei sale, si mai multu nu va mai accepta legi ca mai nainte, numai pentruca s'au acceptatu de camer'a deputatiloru, si ca DD. Pari nui incumetara a pasi in contra. In asta stramutare pote se facu multe intr'adensu; mai vertosu inse e urmarca cercustarei, ca ci ministrii dein tempu in tempu desbracata camer'a deputatiloru de totu respectulu, ca acum in insusi lucrulu loru sesi vedea nemicitu propriulu respectu. Cine aru fi vointu a prevedé si a predice acest'a in a. 1830?

Parisu, 11 aug. st. n. S'era la 10 ore in plateca suburbiului St. Antoine se intemplanera mi-

sicari turburative, inca nuse scie deince cauza. Un omnibus se resturnà si se incepú radicare a unei baricade; puterea politiei intrevení si reslatí pre turburatori.

G R E C I A.

ATENA, 9 aug. st. n. de ora ce acum 70 de deputati se afla aici adunati, mane se va deschide adunarea, spre ce s'a si datu afara program'a solenitatiloru. Alegerile deputatiloru in Nauplia, Argos, Caritana, Pyrgos se incheiara, pretutendeni dupa planulu ministeriului. In cetatea mai de antaia D. Colettis e unulu deintre deputati, in Caritana se alesera ministrulu de dreptate C. T. Colocotronis si generariulu Plaputas. Deintre cei trei candidati regele pentru anulu acest'a de rectoriu la Universitatea Otoniana a intaritu pre D. J. Sutzos, profesoriulu de economi'a statului. Cei cinci comembrii ai s. sinodu si pe anulu acest'a se lasara in starile loru. Depusulu episcopu de la Acarnania a parasitu Grecia pre o naie ionica, dupa ce in foile opusetiunali a mai publicatu o protestatiune in contra deliberatului sinodal.

I T A L I A.

IN 8 aug. st. n. s'a publicatu o Statistica ampla a locuitoriloru eclesiastici si laici dein Roma. (Stato delle anime dell' alma città di Roma per anno 1847). Dein aceea vedemu cà in cele 54 parohie romane actú se afla 37,531 familie, afora de aceea 39 episcopi, 1514 preuti, 2471 monachi si preuti de ordu, 1754 calugaritie, 521 seminaristi si colegiali, 564 acatolici luanduse afora judeii, adeca 175,883 omeni. Numerulu judeiloru se pretiuesce la 8000 suflete. In anulu tr. poporatiunea Romei cu 5684 suflete era mai mica. Se numerau adeca in anulu trecutu 35,988 familie, 41 episcopi, 1533 preuti, 2815 monachi etc., 1472 calugeritie, 520 seminaristi etc., 349 acatolici. In a. 1838: 34,540 familie, 31 episcopi, 1439 preuti, 2012 monachi etc., 1456 calugaritie, 518 seminaristi etc., 221 acatolici. Aste daturi dela generariu - vicariulu - Cardinale in totu respectulu sunt sicure.—

MISTONARIULU francescu D. Verole inaintea unei adunari de 600 persone tienú o predica. Acestu barbatu cu insasi man'a sa botezà in Tartaria 60,000 prunci, si in dieces'a sa cu ajutoriulu a 6 preuti in restempu de 17 ani au adusu la crestinatate 20 milioane de omeni. Elu insusi au suferitu cruciatele cele mai grele. Macar cà elu despre sine a vorbitu ca despre o a trei'a persona, e sciutu totusi cà e un marturn. Ludovicu Filipu, regele Franciei l'ambià cu un episcopatu in patri'a sa, ci elu va se remana neclatitu, panasi va emplení intreprederea marétia.

P E N I N S U L A P I R E N E A.

MADRID, 3 aug. st. n. in M. Chronicle se retesce, cumcà regin'a Isabel'a la cativa deintre ministrii sei s'aru fi dechiaratu intr'adensu, cà iar fi voea ase lasà de tronu, si cumcà spre a ceea numai de catu s'aru fi conchiamatu osiedentia suatuitoria. Acest'a dein urma nu e adeverata, si cea de antaia, de catra persone, care potu fi inscientiati bine, se ascrie unei scimbari de umore a reginei, la carea e supusa dens'a, candu ceva nui se templa pe voie.

MADRID, 6 aug. st. n. In minutulu acest'a

cercuescu mii de rumori de spre aceea ce va se se intemple in La Granja. Pacheco la regin'a si Benavides la regele in Pardo totu in acelasi tempu cercara sei impaciuésca pre amendoi. Pacheco si Salamanca intru atat'a se imparechiara intre sine, catu celu de antaiu nu vré a mai remané presidente-de-consiliu, déca celu dein urma nusi va depune portu-foliulu.—Adunarea Curtiloru — Cortes— se ascépta pe lun'a lui octobree venitoriu. In la Granja se audi pucinu crediut'a rumore despre formarea unui cabinetu, alu carui capu va se fia Mendizabal. Impartasirile despre secerisiulu dein provincie suna favoritoriu.

Madrid, 7 aug. st. n. Eri se inmanuà regelui o scrisoria anonima cu o prochiamatiune rescocatoria in contra reginei, a moderatiloru si a cercustariloru de facie; prochiamatiunea avea subscrierea regelui. Acest'a numai de catu tramise documentulu apocrifu la ministrulu dein launtru, sii descoperí, cà e cu totulu starainu de catra acef'a. Regin'a ordenà, ca se se cerce dupa autorii acestei prochiamatiuni, ca se fia trasi la responde; si in urm'a acesteia se facura investegari pre in tote tipografiile dein capitale, ca se se impedece publicarea prochiamatiunei. Nu aflara nemica. Dupa scirile mai noue cativa cu prepusu greu se pusera la prensoria.—Se mai latira inca rumori despre o crise ministeriale.

Madrid, 10 aug. st. n. scirile mai noue aducu, cumcà in 12 aug. va se fia o suatuire cu ministri spre ase regulá definitive intrebabile, care au datu ocaziune la desbinarea reginei cu regele; sosirea amendurora la Madrid va se fia semnulu inpaciurei loru.—Totu in diua, candu a capatatu regele prochiamatiunea, veni si generariulu Serano un pachetu, al carui sigilu descéptà prepusu, si déca nuse taià impregiuru cu luare amente, aru fi adusu generariulu violare, seuu morte. In Catalonia se escara érase turburari sangerose. Reintorcerea lui Espartero nu se vede a fi departe

T U R C I A.

CONSTANTINOPLE, 4 aug. st. n. Port'a au incungiuratu cu blocade tiermurile albanese. Blocad'a intr'adeveru se va incepe in 22 Ramasan 1263 (3 sept. a. c.). O fregata si doà nai cu vaporu au si plecatu, intr'acolo. Scopulu astei intreprederi este, ca rescultatii se se pota invinge mai pre usioru.

I N V E T I A T U R ' A P R I M A R I A.

in Francia

PANA ce imbunatatirile mari a ministrului Salvandy remanu inmormentate, in publiculu celu mare totu mai vertosu se descépta lips'a reformei intru invetiatur'a incepatoria. In urma si marea natiune cauta cu indurare spre invetiatoriulu intru intielesulu propriu, spre invetiatoriulu, care portabaculu, spre ludimaestrulu de suvenire clasica, spre domnulu maestru—Monsieur le Maître—precumulu numesce pucinu limpeditulu respectu ironicu a locuitoriloru tiereni. In despartimentulu Somei, nu de parte de Péronne, traià un'a deintre aste creature celebri, pre carea aru fi anevoie a o insirà intr'o clase de sistema morale; person'a aceast'a erà de odata cantoriu, clopotariu, scriba la mai marele locului, sfernariu, paneriu, negociatoriulu cu vinu, etc., vedi bine tote aceste le avé fora a stricà deregatoriei sale de

S U P L E M E N T U.

V O C A B U L A R I U

De numele plantelor transilvane, romanescu, latinescu (dupa Sistema lui Linné, L.), nemtiescu si ungiurescu.

P. (Urmare)

- Poraniciu, orchis mascula L., Knabenkraut, nõszõfũ.*
Porcinu, v. troscõtielu.
Poriu, allium porrum L. gemeiner Lauch, pãrhagyma.
Porumbu, v. cucuruzu.
Porumbelu, prunus spinosa L., Schlendorn, kõkénytõvis.
Potroca, erythraea centaurum, Fieberkraut, ezerforintosfũ.
Prunu, prunus domestica L., Pflaume, szilvafa.
Prunu-selbatecu, v. malinu.
Puciogna, v. buruiana puciosa.
Pufaiu, v. besin'a calulu.
Puleiu, mentha pulegium L., Polei, putnokfũ.
Pung'a-babei, v. tataisi.
Pung'a-popei, capsella bursa pastoris, Hirten-tasche pap' erszénye.
Puru, v. cod'a vacei.
Puru, v. poriu.

R.

- Racovina, racoina, v. rocoina.*
Radacin'a-ciumei, v. brusturu dulce.
Radacin'a-sierpiloru, v. carligati.
Radichia, rhanus sativus L., Rettig, retek.
Radichia-selbateca, v. hireanu.
Rarunchiu, v. flore broscasca.
Rãpitia, sinapis alba L., weisz'er Senf, sãrga mustãr.
Rãpitia-de-cãmpu, sinapis arvensis L., Ackersenf, vad mustãr.
Rechiã, reseda lutea L., gelber Wau, vad rezeda.
Rechita, salix viminalis L., Korbweide, rekettyefũzfa.
Rechita-rosia, salix purpurea L., Rothweide, csigolyafa.
Remfu, v. mãrulu-lupului.
Resichia, v. acrisiu.
Riscovu, agaricus deliciosus L., Pfifferling, vargãnya.
Rocoina, alsine media L., Hühnerdarm, tyukhũr. — v. scinteiutia
Roiba, rubia tinctorum L., Fãrberrothe, festõfũ.
Romãnu, chrysanthemum leucanthemum L., Wucherblume, õkõrszem.
Rõmonitia, v. musietelu.
Rõsi, v. limb'a boulu.
Rõsiõra, v. rosulitia.
Rõsiulitia, (filimina) celendula officinalis L., Ringelblume, olãhsãrga.
Rõsiulitia, hieracium aurantiacum L., pomeranzenblũhendes Habichtkraut.
Rõstopaste, v. erb'a rundunelei.
Rotundiõra, glechoma hederaceum L., Gundelrebe, kerék nãdrãfũ.
Rugu, v. macesiu.
Rugu, v. muru.
Ruieni pãrãni, v. muscatu de draculu.
Rumenele, v. roiba.
Rusia-de-tõmna, aster chinensis L., Gartensternblume.
Rusia-de-tõmna-veneta, aster amellus L., blaue Sternblume, kék õszi rõzsa.

- Rusinea-feteloru, daucus silvestris, wilde Mohrrũbe, vad murok.*
Rugiulitia, v. rosulitia.
Ruta, ruta graveolens L., Weinraute, kerti ruta.

S.

- Sãgãt'a-lũi-Ddiu, v. craelicu.*
Salagã, v. calce mica.
Salasitõria, ononis arvensis L., Hauhechel, iglicz.
Salata, lactuca sativa L., Salat, salãta.
Salata-de-ãrna, v. barb'a caprei.
Salat'a-mielului, fedria olitoria, Ackerbaldrian, tãli csikoria.
Salba-mole, rhanus frangula L., Faulbaum, bũdõs cseresnyefa.
Sãlbia-cleiosa, Salvia glutinosa L., klebrige Salbei.
Salbia-de-cãmpu, salvia pratensis L., Wiesensalbei.
Salbia-de-gradina, salvia officinalis L., gebrãuchliche Salbei, zsalya.
Salbia-selbateca, salvia silvestris L., Waldsalbei, vad zsalya.
Sãlca, v. salce.
Salce, salix alba L., weisz'e Weide, fũzfa.
Salce-de-perãu, salix depressa, Sumpfw'eide.
Salce-frãgeta, salix fragilis L., Bruchweide.
Salce-mole, salix caprea L., Palmweide.
Salce-rosia, salix monandra, einmãnnige Weide.
Sãngeru, corus sanguinea L., Blutruthe, gyũrũfa.
Sanaciõra, sanicula europaea L., europãische Sanikel, szanikulãfũ.
Sanisioru, v. saniciõra.
Sanitõria, v. sanatoriã.
Sãnzuiãne, galium Vaillantia, gelbe Kreuzwurz.
Sãnzuiãne-cu-foi-rotunde, galium rotundifolium L., rundblãttriges Labkraut.
Sãnzuiãne-de-padure, asperula odorata L., wohlriechender Waldmeister, csillagos mãjifũ.
Sãnzuiãne-de-tõmna, galium glaucum, Berglabkraut.
Sãnzuiãne-rosie, galium rubrum L., rõthes Labkraut.
Sãnzuiãne-selbatece, galium silvaticum L., Waldlabkraut.
Sãpunãlu, saponaria officinalis L., Seifenkraut, szappãnfũ.
Sãrce, smilax sarsaparilla L., Sassaparille.
Sãschiu, vinca minor L., kleines Sinngrũn, bõrvény.
Sãsãu, v. sãschũ.
Sãcãbie, scabiosa arvensis L., Ackerscabiose, rũhfũ.
Sãcãiete, v. scãiu.
Sãciu, dipsacus silvestris, wilde Karden, bogãncskorõ.
Sãciu-de-pãpura, Spartium junceum L., Binsenartige Pflriemen, sãrga borsoka.
Sãciu-meruntu, v. tũrtia.
Sãciu-venetu, eryngium planum L., blaue Laufdistel, kãktõvis.
Sãciu-voinicescu, v. cicoria.
Sãlci, v. calce.
Sãlci-mici, v. erb'a rundunelei mica.
Scinteiutia, anagallis phoenicea L., scharother Gauchheil. tyukszem.
Scinteiutia-galbina, v. erb'a rundunelei mica.
Sclipetiu, tormentilla erecta L., Tormentill, vãrgyõkãr.

Scorusiu-de-gradina, v. *lemnu puciosu*,
Scorasiu-de-padure, v. *sorbu*.
Scrinte, v. *malinu rosii*.
Scrintitória, v. *cod'a racului*.
Scumpia, *rhus cotinus* L., *Perückenbaum*.
Scumpia, v. *malinu rosii*.
Secára, *secale cereale* L., *Roggen*, *rózs*.
Secarè, v. *cininu*.
Secarè-de-gradinu, v. *molotru*.
Selina, v. *celeru*.
Serpunu, *serpunu*, v. *cimbru selbatecu*.
Sierlaniu, *salvia sclarea* L., *Muskatellersalbei*
 skárlátzsálya.
Silha v. *bradu albu*.
Sílnica v. *rotundiora*.
Siluru, *euphrasia officinalis* L., *Augentrost*,
 szemfü.
Siofranu-de-tomna, *crocus speciosus* *Herbst-*
saffran, *ózsisafrány*.
Siofranu-de-primavéra *crocus vernus* L.,
Frühlingsaffran, *tavaszi sáfrány*.
Siofranelu, *carthamus tinctorius* L., *Safflor*,
 vad sáfrány.
Siováru, v. *papura*.
Slobonogu slobonovu, *impatiens noli me*
tangere L., *Springkraut*.
Slobonogu, v. *bria*.
Smeurariu, *rubus idaeus* L., *Himbeere*, *málna*.
Socu, *sambucus nigra* L., *Hollunder*, *bodzafa*,
 . . . . *Sambucus racemosa* L., *Traubenhollunder*.
Socu-micu, v. *bozu*.
Solovercu, *solovercu*, v. *socavervu*.
Sorbu, *pyrus torminalis*, *Arlesbeerbaum*, *ber-*
kenyefa.
Sovavervu, *origanum vulgare* L., *Dosten*, *var-*
ga majorána.
Sparangelu, v. *sperghe*.
Spasul-dracului, v. *érb'a sierpelui*.
Spa'a-dracului, *érb'a sierpelui*.
Spensu, *helleborus viridis* L., *grüne Niesewurz*,
páponya.
Sperghe, *asparagus officinalis* L., *Spargel*, *spárga*.
Speribana-tarcata, v. *calmu*.
Spetéza, v. *papura*.
Spetéza, v. *calmu*.
Spichinatu, v. *aspicu*.
Spinatu, *spinacia oleracea* L., *Spinat*, *zöldparéj*.
Spinu, v. *porumbelu*.
Spinulu, *cerbului*, *rhamnus catharticus* L.,
gemeiner Kreuzdorn.
Spinulu-dracului, *eryngium campestre* L.,
Feldmanns treue, *macskatóvis*.
Splina-de-auru, *chrysosplenium alternifoli-*
um L. *Goldmilzkraut*, *aranyveselke*.
Splintia, *solidago virga aurea* L., *Goldruthé*,
aranyos istápfü.
Sporisiu, *verbena officinalis* L., *Eisenkraut*,
galambfü.
Stégghia, *rumex acutus* L., *Spitzampfer*, *lósóska*.
 . . . . *rumex scutatus* L., *Gartenampher*. *kerti*
sóska.
Stegiariu, *quercus robur* L. *Eiche*, *cserfa*.
Stelutia, v. *érba mole*.
Steregóia, *veratrum album* L., *Nieszwurz*, *nagy*
zászpa.
Steve, v. *Stegghia*.
Stiru, *amaranthus retroflexus* L., *zurückgebo-*
gener Amaranth, *laboda*.
Stiru . . . . , *amaranthus hypocondriacus* L.,
Traueramaranth.
Stiru-rosiu, *amaranthus sanguineus* L., *rather*
Meyeramaranth.

Strugurei, *ribes rubrum* L., *Johannisbeere*, *ve-*
res szőló.
Strugurei-negri, *ribes nigrum* L., *Gichtbee-*
re, *fekete szőló*.
Strugurulu-ursului, *arbutus uva ursi* L.,
Sandbeere, *medveszőló*.
Sudorea-calului, v. *salasitóre*.
Sufletiele, *convallaria majalis* L., *Maiblümchen*,
gyöngyvirág.
Sufulfu, *melilotus officinalis* L., *Melilotenkee*,
lóhere.
Sunatória hypericum perforatum L., *Hartheu*, *or-*
banczfü. (Va urmá).

Purtarilesi datinele in evulu mediu.

III *)

Negotiatori'a, Acést'a mai vertosu o in-
 trudusera judeii, carii dela a patr'a pana la ado-
 ua spre diecea suta dupa Christu si-luara in ma-
 na mai tota negotiatori'a européna, si carii nusi
 cumparaserá numai pamenturi de aratu si bunu-
 ri—dominia—mari, ci pe lenga purtareá artiloru
 si manafactureloru, cuprinsera si oficia mai in-
 alte de a statului. In Germania septemtrionale
 prein mai multe sute de ani se bucurau intru to-
 te de o asemenea stare cu crestinii. De ora ce ei
 cu tote aceste mai mare parte se cuprindeau nu-
 mai cu negotiatori'a, si cu averile adunate pre-
 in acést'a apasau pre altii, asia se escara mai
 tardiu multele si adese atatu de nederepte, catu
 si crudele persecutiuni, ce avura densii a suferi
 de la crestini. Ur'a tuturoru celoru lalti locuitori
 ai tiei o trasera asuprasi mai multu prein pro-
 pri'a negotiatoria cu bani, de buna ora ei impro-
 mutau bani cu usure mari. In a treispre diecea
 pana la cincispre diecea suta usur'a generare e-
 rá 10 la 100. Er' in Francia, Anglia si Italia
 cereau acesti usurari, intre carii inse erau si
 multi crestini, 24 pana la 40, ba si 50 procentu.
 Carolu VIII. de Francia impromutá in Genua
 100,000 franci pe patru luni, si trebui se platé-
 sca pentru ei 14,000 franci usura. Filipu de
 Valois in sut'a patruspre diece impromutá dela
 Lombardi 238,700 livre lenga usura asia inalta,
 catu acele (livre) numai dupa pucini ani crescu-
 ra la 21 milioane de livre. Usurele legiuite subtu
 Carolu V. erau 12 la 100.

Neecualitatea pretiurilor. De orace
 nimene cugetá spre venitoriu, asia dar pretiurile
 celoru mai comune midiuloce de nutrementu de
 pre un anu intr'altu scadiura, catu abia aru cre-
 de cineva acum. La a. 1278, enara cunoscutulu
 cronicariu Königshofer, custá un patrariu de
 grau 28 denari, o gaina 2 denari, patru spre die-
 ce óua 1 denariu, o mesura de vinu 4 denari.
 Cati va ani mai tardiu o bute jintrega de vinu
 se vendú la Renu cu 4 fiorini. Inse curundu du-
 pa aceea intrara ani rei, si acum pretiulu totu-
 roru negotia, lucruri se urcá pe de diece, ba inca
 si pe de douedieci de ori la mai multu,
 dupa care scumpete incepura apoi a urmá de o
 parte pestilentia-ciuma-, de alt'a resculari intre
 clasele omeniloru mai de giosu. Aste rele nu in-
 cetara pana ce nu se purtá negotiatoria mai ma-
 re cu bucate si vinu, pana ce in ani buni nu se
 ingrigira pentru anii rei venitori, si pana ce nu
 s'a deschisu cominecatiunea cu poporele inve-
 cinate.

*) Continuare la Supl. Nr. XXVI.